

товари та послуги; 4) вирішує проблему зайнятості, а, разом з тим, і проблему стабілізації ринку робочої сили, сприяючи створенню нових робочих місць; 5) забезпечує ринок потрібними товарами та послугами, швидко реагуючи на потреби споживача; 6) відіграє важливу роль при задоволенні попиту на товари та послуги, оскільки, шукаючи ту чи іншу нішу, підприємці намагаються вибрати таку, яка би найповніше задовольняла потреби споживачів; 7) відіграє важливу роль в утворенні середнього класу; 8) забезпечує швидку оборотність ресурсів, що сприяє ефективності діяльності цього сектору економіки.

З часом саме малий бізнес стане провідним чинником економічних перетворень перехідних економік, і не треба буде доводити, що підтримка малого бізнесу є вигідною не тільки суб'єктам малого підприємництва, але й усій економіці, суспільству в цілому.

Література:

1. Буряк Л.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. – 423 с

2. Усик В. І. Розвиток поняття “сектор малого та середнього бізнесу” в Україні та ЄС. *Актуальні проблеми економіки*, 2009. № 4(94). С. 153-158.

Шара Віта Миколаївна

ст. гр. Фм-22, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С. В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

В умовах дефіциту фінансових ресурсів країни державний борг, як результат руху позичкового капіталу, є іманентною складовою державних фінансів і важливим інструментом макроекономічного регулювання. Як економічна категорія державний борг виконує своє суспільне призначення – розширення фіскальних можливостей держави за рахунок використання кредитних інструментів, що реалізується, як правило, у контрольній функції.

Для використання державного боргу як ефективного інструменту економічного і соціального регулювання необхідно забезпечити належне управління ним.

Як свідчать дослідження, у навчальній та науковій літературі подаються достатньо різнопланові визначення щодо управління державним боргом. Зокрема, наведемо окремі з них. Так, вітчизняний науковець О. Прутська відзначає, що управління державним боргом – це «комплекс заходів, які приймаються державою у особі уповноважених нею органів стосовно визначення місць й умов розміщення та погашення державних позик, а також забезпечення гармонізації інтересів кредиторів, позичальників й інвесторів» [5, с. 19].

У підручнику «Фінанси» за редакцією професорів С. І. Юрія та В. М. Федосова вказано, що загальноприйнята у світі структура системи управління державним боргом об'єднує сукупність процедур і правил з приводу акумуляції, розміщення, погашення й обслуговування державних внутрішніх та зовнішніх запозичень [7, с. 265].

Як зазначає О. Р. Романенко, «ефективність використання запозичень значною мірою залежить від системи управління боргом», під якою розуміє комплекс заходів, що здійснює держава в особі її уповноважених органів з визначення умов залучення коштів, їх розміщення і погашення, та забезпечення платоспроможності держави [6].

Російський економіст Г. Б. Поляк вважає, що під управлінням державним боргом слід розуміти сукупність дій держави, пов'язаних із вивченням кон'юнктури на ринку позикових капіталів, випуском нових кредитів і розробку умов випуску, з виплатою відсотків по кредитах, здійсненням конверсії і консолідації кредитів, визначенням курсу облігацій на грошовому ринку, сукупністю міроприємств по визначенню ставок відсотків по державному кредиту [3, с. 406].

На думку О. Д. Василика, мета політики управління боргом полягає в одержанні найвищого ефекту від фінансування за рахунок запозичених коштів та уникнення макроекономічних труднощів і проблем платіжного балансу в майбутньому [4, с.310].

Відповідно до чинного законодавства управління державним (місцевим) боргом визначається як сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним (місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження [1].

Оскільки державний борг вважається істотним важелем впливу на економічні процеси у країні, а також об'єктом управління, що вимагає належного механізму здійснення і використання державних запозичень, й відповідно, погашення та обслуговування вже нагромадженого боргу. Тому, у фінансовій науці управління державним боргом розглядається з двох основних позицій. У широкому розумінні, управління державним

боргом є одним із напрямів фінансової політики держави в частині формування і реалізації боргової політики, що потребує узгодження і координації діяльності органів державної влади, а також всіх суб'єктів управління державним боргом. З іншої сторони, у вузькому розумінні, управління державним боргом являється сукупністю дій органів державної влади, в межах наданих повноважень, стосовно здійснення державних запозичень, забезпечення процесу обслуговування та погашення боргових зобов'язань.

Таким чином, зважаючи на те, що загалом поняття «управління» означає вплив керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певного результату, під управлінням державним боргом доцільно вважати взаємоузгоджену діяльність системи державних органів стосовно укладення кредитних угод, обслуговування і погашення державних боргових зобов'язань, в тому числі гарантованих кредитів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 01.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Бюджетна система : підруч. / За ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.
3. Бюджетная система России : уч. для вузов / под. ред. Г. Б. Поляка. М. – ЮНИТИ-ДАНА, 1999. 550 с.
4. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник. К.: НІОС. 2000. 416 с.
5. Прутська О.О., Сьомченков О. А., Гарбар Ж. В. Управління державним боргом: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 216 с.
6. Романенко О. Р. Фінанси: підруч. К.: Центр навч. л-ри, 2004. 312 с.
7. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.
8. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень : монографія / С.І. Юрій, В.Г. Дем'янишин, О.П. Кириленко та ін. ; за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 376 с.

Шикман Мар'яна Михайлівна
ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ